

Dataetik og jura

- Brugen af digitale data og nye digitale teknologier som kunstig intelligens stiller nye krav til både lovgivning og etik. Dataetik og jura kan minde om hinanden – men de er ikke det samme. Men hvordan hænger dataetik og jura så sammen, og hvordan er de forskellige?

Hvilken rolle spiller etik for jura?

Jura handler om, hvad der er lovligt og ulovligt. Juraen består først og fremmest af de love som Folketinget vedtager, og som domstolene håndhæver, men i en lidt bredere forstand kan det også inkludere for eksempel regler og politikker i en organisation eller på en arbejdsplads.

Der findes tre generelle synspunkter i retsfilosofien:

- Etik er **grundlaget for ret**. En lov kan være ugyldig, fordi den er uretfærdig.
- Jura er **uafhængigt af etik**. Hvad der er lovligt, afhænger alene af hvordan retsvæsenet virker.
- Etik kan spille **en begrænset rolle**, for eksempel når lovens ordlyd er åben eller værdiladet.

De fleste jurister mener i dag, at etik højst kan spille **en begrænset rolle**.

Hvilken rolle spiller jura for etik?

Etik drejer sig om hvordan man bør handle. Kan man afgøre det, ved at kigge på juraen?

- Kan noget være **uetisk**, selvom det er **lovligt**? Ja. For eksempel var det lovligt for forældre at slå deres børn i Danmark indtil 1997. Mange mener dog, at det var uetisk allerede før lovændringen.
- Kan noget være **ulovligt** men **etisk**? Ja. F.eks. var homoseksualitet ulovligt i Danmark indtil 1930. Mange mener i dag, at sådanne handlinger aldrig har været uetiske – men at loven var uretfærdig.

Jura og etik stemmer ikke altid overens. Derfor kan lovlighed ikke bruges som garanti for etik, og etik kan være udgangspunktet for at ændre en lov.

Hvordan kan man bruge juraen i dataetikken?

For at løse en dataetisk problemstilling må man analysere den. Jura kan indgå i dataetiske analyser på tre måder:

- **Som ramme**: Man kan spørge, hvordan man bør handle indenfor de grænser, som gældende lov sætter.
- **Som genstand**: Man kan spørge, om der er dataetiske grunde til at loven bør ændres.
- **Som inspiration**: Man kan bruge lovtekster til at hjælpe med at finde relevante hensyn og principper.

Dataetik og jura stiller hver for sig vigtige krav til hvordan vi behandler data og udvikler nye digitale teknologier. Det kræver både juridisk omhu og **dataetisk eftertænsomhed**, at udvikle og bruge teknologi ansvarligt.

